

Sytuacja osób młodych na rynku pracy w okresie I-III 2025

1. PUP aktywizują jako jedną z wielu subpopulacji – również osoby będące w wieku do 30 roku życia. Najczęściej stosują dwie formy aktywizacji - **staże oraz szkolenia**. Obie ww. formy realizowane wśród osób młodych są efektywniejsze niż dla starszych bezrobotnych, niejednokrotnie posiadających już doświadczenie w wykonywaniu zawodu. W okr. I - III 2025 r. następowało więcej rejestracji osób po raz kolejny – w ogólnej populacji bezrobotnych w PUP [81,6 proc.], niż wśród osób do 30 roku życia [68,2 proc.]. Bezrobotni zarejestrowani po raz pierwszy stanowili 18,4 proc. napływu, a wśród młodych bezrobotnych rejestracje po raz pierwszy stanowiły 31,8 proc. Młodzi bezrobotni relatywnie szybciej opuszczają rejestry i podejmują zatrudnienie.
2. W okr. I – III 2025 r. osoby do 30 roku życia stanowiły 26,7 proc. liczby bezrobotnych [tzw. stanów uśrednionych, zawartych w arkuszu IV dodatku statystycznym, porównanie do 70 354 bezrobotnych ogółem].
3. Oferty stażowe są od lat realizowane u tych samych pracodawców. Dowodzi to małej zmienności struktury lokalnego popytu na zawody i kwalifikacje. Zakłady chętnie podpisują umowę, która zapewnia im dotacje. Staże przyczyniają się do rozwoju firm, a w mniejszym stopniu bezrobotnych. Powodują obniżenie kosztów funkcjonowania podmiotów, a pracodawcy korzystają ze staży tylko z tego powodu. Często nie przyczyniają się do lepszego opanowania czynności zawodowych przez pracownika. Pracodawcy, **szczególnie, gdy jest to mała firma** – niechętnie przyuczają do zawodu kolejną osobę – co absorbuje ich czas i zmniejsza zyski. Właściciele firm otrzymują refundację za osobę, a zlecają do wykonania proste czynności. Nie poświęcają sporo czasu na realizację programu, wobec tego ukończenie stażu jest formalnością i najliczniejszą przyczyną powrotu do ewidencji bezrobotnych – 470 młodych bezrobotnych [arkusz I, dodatek statystyczny]. Osoby młode – stanowią większość stażystów tj. 57,1 proc. ogółu bezrobotnych, korzystających z tej formy.
4. Na efekty interwencji wpływa wiele czynników. Jednym z nich jest ilość środków finansowych wydatkowanych w ramach aktywnych form. Ustawodawca kształtuje poziom bezrobocia przez ilość środków kierowanych do PUP, które w pewnych granicach łagodzą negatywne skutki ograniczeń regionalnej gospodarki. Wobec niewielkich zasobów, którą realnie mają do dyspozycji PUP w celu aktywizacji osób bezrobotnych – większość z realizowanych form aktywnych – jest kontynuacją z okresu poprzedniego, a tylko nieznaczna część zawiera nowe umowy, które zostały podpisane już w okresie danego roku.
5. Znaczna ilość bezrobotnych do 30 roku życia podejmuje **prace niesubsydiowane – 4 492 osób** [bilans bezrobotnych], co stanowi 85,2 proc. wszystkich podjęć pracy w grupie osób do 30 roku życia w PUP. Z tak znacznej liczby osób podejmujących zatrudnienie, które nie jest finansowane ze środków publicznych – sprawozdanie MRPiPS-01 pokazuje tylko **podjęcie pracy niesubsydiowanej sezonowej** – 367 osób do 30 roku życia oraz **podjęcie niesubsydiowanej działalności gospodarczej** – 327 osób do 30 roku życia. Pozostała liczba 3 798 osób do 30 roku życia, o których nie wiemy z jakich przyczyn podjęli niesubsydiowane zatrudnienie. Można zauważyć, że skoro zostali wyrejestrowani – to gdzieś mogą posiadać źródło stałego lub czasowego zatrudnienia, rejestrowanego lub nie, w kraju lub za granicą.

6. Przy depopulacji i braku zasilania znaczną ilością osób młodych, bezrobocie rejestrowane trwale nie wzrasta, a jego poziom w pewnych granicach zmienia się sezonowo – w zależności od pory roku ¹.
7. Drugą, co do wielkości przyczyną wyrejestrowań z powodu podjęcia pracy – są **formy subsydiowane (783 osób)**. Wśród innych przyczyn odpływu - znaczna ilość osób do 30 roku życia jest kierowana na **staże (1 059 osób)**. Osoby wyłączone na staż odlicza się od liczby bezrobotnych do celów statystycznych. Jednocześnie ustawodawca nie traktuje stażu jako formy zatrudnienia.
8. Kolejną formą aktywizacji są **szkolenia**, również nie będące formą zatrudnienia, zmniejszające liczbę bezrobotnych zarejestrowanych w PUP – **169 bezrobotnych do 30 roku życia**. Odnotowano niewielką ilość bezrobotnych wyrejestrowanych z powodu rozpoczęcia **prac społecznie użytecznych** ² (**202 bezrobotnych ogółem, w tym 15 osób do 30 roku życia**). Prace te mogą być wykonywane w wymiarze do 10 godzin tygodniowo. Za wykonywanie pracy bezrobotnemu przysługuje waloryzowane świadczenie (art. 73a ust. 3) **wynoszące min. 12,20 zł za godzinę**, link do akt. wys. <https://psz.praca.gov.pl/-/184577-obowiazujace-stawki-kwoty-i-wskazniki>. Świadczenie jest niskie, a liczba godzin ograniczona, co pomimo możliwości korzystania z pomocy społecznej – nie kumuluje znacznej ilości osób bezrobotnych [również młodych] w tej formie aktywizacji.
9. Wśród aktywizowanych osób do 30 roku życia w ramach dostępnych **bonów** (nowela ustawy z 2014 roku wprowadza bon na **zasiedlenie, szkoleniowy, stażowy i zatrudnieniowy**) – niezmiennie najliczniej osoby bezrobotne korzystają z **bonu na zasiedlenie**. Następuje zarówno założenie własnej działalności gospodarczej (**1 osoba**) jak i podjęcie pracy poza miejscem zamieszkania (**181 bezrobotnych**).
10. Z **bonu na zasiedlenie** – korzystają z reguły osoby po studiach, które nie mogą podjąć zatrudnienia w małych miastach i wsiach lub nie chcą pracować w swoich rodzinnych stronach czy miastach o średniej wielkości. Są to np. specjaliści w zawodach medycznych (lekarze). Równie często emigrują [niekoniecznie w ramach subsydiów PUP] osoby po ukończeniu studiów w zakresie nauk ścisłych czy budownictwa [inżynier automatyki i robotyki, programista robotów przemysłowych, programista aplikacji, inżynier mechanik itp.]. Osoba, która ma zawód deficytowy i solidnie wykonuje swoją pracę może liczyć na zatrudnienie nie tylko w kraju, ale i poza jego granicami. Kraje rozwijające się są zmuszone do redukcji popytu. W niektórych branżach można odnotować brak możliwości utworzenia, pomimo potrzeb, większej liczby etatów. Ponadto kraje rozwinięte przyciągają fachowców lepszymi zarobkami, warunkami pracy czy możliwością rozwoju zawodowego.
11. Ukształtowana w przeszłości – kultura wykonywania zawodu w danym kraju jest szczególnie widoczna w bardziej skomplikowanych usługach, co może definiować np. poziom usług medycznych niezależnie od ilości posiadanych na miejscu specjalistów. Niekiedy różnice terytorialne wpływają na poziom zapotrzebowania, co powoduje

¹ Sezonowość. W I kwartale danego roku następuje wzrost liczby bezrobotnych, który bez zwiększenia się ilości osób młodych – nie może nadal powodować trwałego wzrostu osób pozostających bez pracy. W II i III kwartale następują zwykle spadki poziomu bezrobocia. Z reguły IV kwartał danego roku – charakteryzuje się ograniczeniem spadków, które jeżeli następują – są na niższym poziomie liczbowym lub procentowym jak w okresie II i III kwartału. Czasem już od stanu na koniec XI i XII następują wzrosty, które często kumulują się w styczniu, lutym i marcu następnego roku.

² Prace te nie są traktowane jako podjęcie zatrudnienia, odbywają się bez nawiązania stosunku pracy i umowy o pracę. Ten rodzaj pracy ma charakter stosunku zobowiązaniowego wg prawa cywilnego. Organizowane są przez gminę w jednostkach pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub działalnością na rzecz społeczności lokalnej. Wykonywanie prac społecznie użytecznych odbywa się na podstawie porozumienia zawartego między starostą [urzędem pracy] a gminą, na rzecz której prace będą wykonywane. Starosta refunduje gminie ze środków Funduszu Pracy do 60 proc. minimalnej kwoty świadczenia przysługującego bezrobotnemu. Świadczenie to może być w całości finansowane z budżetu gminy.

potrzebę zmiany miejsca zamieszkania. W centrach rozwoju takich jak duże aglomeracje miejskie, pracodawcy mogą więcej zaoferować młodemu człowiekowi (po ukończeniu edukacji lub nawet w czasie jej trwania) niż prowincja. Bony na zasiedlenie umożliwiają przepływ pracowników do centrów – dla tych osób młodych, które pozostały w małych ośrodkach akademickich lub wrócili do miejsca zamieszkania i mają problemy z uzyskaniem pracy stałej.

12. Emigracje jeszcze bardziej drenują z fachowców zarówno miasta jak i tereny wiejskie. Problem ten dotyka nie tylko powiaty rolnicze. Proces opisuje znikomą szansę na uzyskanie pracy na wsi z powodu braku alternatywnych form zatrudnienia. W przyszłości sytuacja na terenach wiejskich i suburbiach – może być stabilniejsza jak w regionach przemysłowych. Oczywiście suburbia nie posiadają od razu aż tylu miejsc pracy co przemysł i nowoczesne gałęzie usług. W powiatach, gdzie występuje jakkolwiek przemysł często funkcjonuje jeden większy zakład, który nie zgłasza nowych miejsc pracy i może mieć problemy z utrzymaniem się na rynku np. z powodu okresowych zmian zapotrzebowania u kooperanta³.
13. Kapitał przemieszcza się swobodnie. Niejednokrotnie poza menadżerami również i pracownicy mogą podjąć zatrudnienie w firmach zgłaszających wakaty. Coraz częściej przekraczają granicę rodzimej kultury, wyznaczone np. przez ten sam język. Praca w korporacjach staje się koniecznością. Młodzi komunikują się w nowoczesny sposób. W poszukiwaniu pracy potrafią wykorzystywać nowe możliwości. Ci, którzy pozostają w małych ośrodkach akademickich lub wracają do miejsca zamieszkania, gdy pojawiają się problemy z zatrudnieniem szybko uświadamiają sobie, gdzie należy się starać o angaż, który pozwoli na stabilizację życiową. Osoby młode często poszukują zajęcia, które nie pozbawi ich satysfakcji z dobrze wykonanej pracy na początku kariery zawodowej.
14. Niektóre społeczeństwa są bardziej zaawansowane w rozwoju, co może być inspirujące [nowe pomysły, sprawdzone rozwiązania]. Posiadamy również liczne własne osiągnięcia, które nasi rodacy od wielu lat wdrażają w różnych krajach. **Nie powinniśmy z nich rezygnować, ponieważ są unikalne.** Nasze rodzime pomysły, często po niewielkich modyfikacjach sprawdzały się w różnych społeczeństwach, przynosząc wiele korzyści. Polska posiada potencjał w zakresie doświadczenia różnych struktur organizacji społeczeństwa. Jednak nadmierne reformy mogą spowodować wiele negatywnych konsekwencji, gdzie po pewnym czasie wraca się do rozwiązań już kiedyś stosowanych. Komplikowanie procedur – tworzy nową jakość społeczną, która nie zawsze ułatwia życie i jest akceptowana przez zwykłych ludzi. Nie każda zmiana społeczna następuje w sposób racjonalny⁴.
15. Wiele osób wybiera emigrację. Godzi się, wobec braku alternatywy, na niedogodności, ponieważ kraje docelowe w ogóle oferują pracę, często o wyższych zarobkach. Pokolenie „Z” [osoby urodzone w latach 2001-2020] jest bardziej przywiązane do tradycji [pokolenia dziadków tj. „X”], co nie koniecznie będzie oznaczało mniejszą mobilność. „Z” w kolejnych dekadach XXI w. [trzeciej i czwartej tj. lata 30. i 40. XXI w.] będzie często migrować, podobnie jak ich rodzice czy dziadkowie. Świat w coraz większym stopniu staje się „globalną wioską”, a pokolenie

³ Antidotum na pogarszanie się sytuacji gospodarczej w powiatach, w których produkcja jest finansowana tylko z jednego kraju – jest wykreowanie produktu lub grupy produktów, konkurencyjnych na rynkach światowych, nowoczesnych, na które firmy znalazłyby nabywców, bez pośrednictwa innych podmiotów – w wielu krajach na świecie. Przykładem może pozostać produkcja nowych ekologicznych pojazdów na bazie istniejącego przemysłu. Nie przeszkadza to dalszej współpracy w realizacji dotychczasowych zamówień, a rozwiązuje problem stałych lub okresowych redukcji zatrudnienia, wypełniając lukę na rynku.

⁴ Od 31-08-1980 do 13-12-1981 funkcjonował czwarty typ ładu społecznego – porozumień zbiorowych. W oparciu o bogate doświadczenia [zabory – trzy różne systemy społeczne] modyfikujemy instytucje społeczne, kreujemy nowe systemy. Z korzyścią dla obywateli redukujemy niektóre zbędne procedury, upraszczamy niepotrzebne komplikacje, co stanowi znaczny postęp w rozwoju. Polska należy do nielicznych krajów o wysokiej kulturze technicznej.

„X” określane jako nomadzi tj. koczownicy, urodzeni w latach 1961-1980 efektywnie nauczyło „Y” i „Z” emigracji ekonomicznych i asymilacji w kraju docelowym.

16. Rejestrowany w kraju kierunek odpływu zasobów ludzkich to duże miasta lub tereny położone w regionach o znacznie wyższym PKB [np. na 1 mieszkańca]. Subsydia, a szczególnie bon na zasiedlenie nie wpływa na poziom bezrobocia np. w województwach wschodnich, ponieważ proces emigracji następuje niezależnie od interwencji na rynku. Większość przepływów pracowników jest bardzo słabo rejestrowana w statystykach. Pomoc publiczna z reguły – nie ma na nią wpływu. Bony umożliwiają przepływ specjalistów do dużych miast, w celu nabycia doświadczenia, które otwiera drogę do dalszej emigracji w kraju i za granicę RP, co wzmacnia niekorzystny – ogólny trend depopulacji.
17. W małych miastach i na wsi (w powiatach rolniczych) brakuje pracy. Są niedoinwestowane, z małą ilością firm, ograniczonym dostępem do usług. W tych realiach rynku inne walory wsi, które na pewno posiadają te tereny – są trudne do asymilacji. W niewielkich jednostkach administracyjnych rozwój następuje znacznie wolniej od średnich czy dużych miast [czy np. w porównaniu do metropolii]. Osoby po studiach często nie mogą podjąć zatrudnienia w swoich rodzinnych stronach czy nawet w miastach średniej wielkości. Peryferia są związane z brakiem sensownej strategii. Zmiana następuje znacznie wolniej niż w centrach. W dużych miastach można łatwiej uzyskać zatrudnienie, które gwarantuje dochody. Wypracowanie kapitału na starość staje się możliwe. Tereny atrakcyjne turystycznie są wymarzone do odpoczynku po pracy ⁵.
18. Nowe zjawiska mogą powstrzymać wzrost milionowych metropolii. Aktualnie zmienia się typ zabudowy, który pozostaje połączeniem „betonowych pustyni” ze znaczną ilością terenów zielonych, widocznych dotychczas w pejzażu na wsi. Nastąpi redukcja terenów całkowicie zurbanizowanych (miast) i o typowo rolniczym charakterze (wsi), na korzyść nowej formy połączenia natury z architekturą. Takie koncepcje były obecne w latach 70. XX w., jednak w praktyce rzadko stosowane, pomimo wiedzy, co do pozytywnego wpływu na zdrowie i rozwój społeczności. Nowoczesne łączenie terenów zielonych z przestrzenią zurbanizowaną jest korzystne dla wielu aspektów bytowania np. przeciwdziałania ociepleniu klimatu ⁶.

⁵ Następuje w niektórych częściach kraju rozwój tzw. suburbii, które są położone w pobliżu dużych aglomeracji miejskich. Coraz częściej nie są pozbawione infrastruktury. Najwcześniej „suburban area” zaczęły powstawać w USA, tj. już od lat 60. XX w. Aktualnie zwiększa się na całym świecie proces powstawania przedmieść, które [w zależności od kraju] posiadają różne funkcje. Często przyczyną ich wzrostu są niższe ceny nieruchomości i gruntów niż w centrach miast. Nieuchronnie – na wieś w coraz większym stopniu wkroczyła cywilizacja. Nie jest już tak jak w XIX w. czy na początku XX w. izolowana od reszty świata, bez infrastruktury [dróg, sieci instalacyjnych, samochodów czy centrów handlowych]. Suburbia z większą ilością zieleni, ogrodami, sadami, uprawą ziemi, niekiedy hodowlą zwierząt – nie są również miastem. Nie posiadają typowej zabudowy dla miast, oferując mieszkańcom łączenie różnych funkcji bytowania.

⁶ Rozwój przyjaznej dla człowieka infrastruktury pozostaje w deficycie w niektórych obszarach np. **kilkupasmowe drogi** – głównych szlaków komunikacyjnych], **wielopoziomowe skrzyżowania** [bezkolizyjne, nie tamujące ruchu pojazdów i pieszych], **kompletne instalacje przy drogach** [wodociąg, kanalizacja sanitarna i deszczowa, prąd, gaz, światłowód pod ziemią w betonowych zabezpieczeniach]. Brakuje np. **transportu publicznego** pozwalającego na szybką komunikację w ramach 1 biletu na jak najszerszych terenach łączących wieś, suburbia i centra miast. Aby transport publiczny stał się godny XXI w. są potrzebne nowe inwestycje np. wzrost użytkowania **autobusów przegubowych**. Z czasem powinna być priorytetem zamiana całego taboru na większe pojazdy. Zmiana jest potrzebna. Autobusy przegubowe **zwiększają zyski przewoźników** [wzrost liczby pasażerów korzystających z komunikacji miejskiej], wzrasta komfort podróży [likwidacja tłoku] i następuje **spadek zakażeń** [brak tłoku ogranicza transmisję wielu chorób]. **Inwestycje w RTM znacznie ograniczą wzrost dwutlenku węgla w atmosferze, tak jak wzrost terenów zielonych w miastach**. Świadome kształtowanie przestrzeni wymaga poszanowania interesu wielu osób, własności prywatnej [jak w Europie Zachodniej i Północnej z nieprzerwaną tradycją warstwy mieszczańskiej, kapitalizmu i kultury demokracji]. Człowiek potrzebuje kontaktu z naturą. Postęp gwarantuje **brak przeciwności natura – przemysł**. Nowoczesna produkcja – jest już możliwa nie tylko w miastach i zagłębieniach przemysłowych. Udział produkcji masowej będzie topniał [nie koniecznie zaniknie] wypierany przez **prosumpcję**, która może prowadzić do ograniczenia produkcji dla rynku. W przyszłości sztuczna inteligencja [jeżeli powstanie] i nowe formy aktywności gospodarczej będą stymulować wiele zmian [pozytywnych, negatywnych].